

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 19 marca 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – System dubliński – Rozporządzenie (UE) nr 604/2013 – Przekazanie osoby ubiegającej się o azyl do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej – Pojęcie „ucieczki” – Zasady przedłużenia terminu na przekazanie – Artykuł 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Poważne ryzyko nieludzkiego lub poniżającego traktowania po zakończeniu procedury azylowej – Warunki życia beneficjentów ochrony międzynarodowej we wspomnianym państwie członkowskim

W sprawie C-163/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (wyższy sąd administracyjny Badenii-Wirtembergii, Niemcy) postanowieniem z dnia 15 marca 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 kwietnia 2017 r., w postępowaniu:

Abubacarr Jawo

przeciwko

Bundesrepublik Deutschland,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, F. Biltgen, K. Jürimäe oraz M.C. Lycourgos, prezesi izb, A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič (sprawozdawca), J. Malenovský, L. Bay Larsen oraz D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: M. Aleksejev, kierownik wydziału,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 8 maja 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu M. Jawa przez B. Müncha oraz U. Bargona, Rechtsanwälte,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega, R. Kanitza, M. Henninga oraz V. Thanisch, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu belgijskiego przez C. Van Lul oraz P. Cottina, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez L. Cordiego oraz L. D'Ascię, avvocati dello Stato,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M.M. Tátrai, M.Z. Fehéra oraz G. Koósa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez J. Langerę, M. Bulterman, C.S. Schillemans oraz M. Gijzen, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez S. Brandona oraz przez C. Crane, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez D. Blundella, barrister,
- w imieniu rządu szwajcarskiego przez E. Bicheta, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Condou-Durande oraz C. Ladenburgera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 25 lipca 2018 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 ust. 2 i art. 29 ust. 1 i 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (Dz.U. 2013, L 180, s. 31, zwanego dalej „rozporządzeniem Dublin II”), a także art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Abubacarrem Jawem a Bundesrepublik Deutschland (Republiką Federalną Niemiec), dotyczącego decyzji o przekazaniu zainteresowanego do Włoch.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

- 3 Artykuł 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), zatytułowany „Zakaz tortur”, stanowi:
„Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

Prawo unijne

Karta

- 4 Zgodnie z art. 1 karty, zatytułowanym „Godność człowieka”:
„Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona”.
- 5 Artykuł 4 karty, zatytułowany „Zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania”, stanowi:
„Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.
- 6 Artykuł 47 karty, zatytułowany: „Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu”, stanowi w akapicie pierwszym:
„Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule”.
- 7 Artykuł 51 karty, zatytułowany „Zakres zastosowania”, w ust. 1 stanowi:
„Postanowienia niniejszej karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii przy poszanowaniu zasady pomocniczości oraz do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. Szanują one zatem prawa, przestrzegają zasad i popierają ich stosowanie zgodnie ze swymi odpowiednimi uprawnieniami i w poszanowaniu granic kompetencji Unii powierzonych jej w traktatach”.
- 8 Artykuł 52 karty, zatytułowany „Zakres i wykładnia praw i zasad”, w ust. 3 stanowi:
„W zakresie, w jakim niniejsza karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w [EKPC], ich znaczenie i zakres są takie same jak praw przyznanych przez tę konwencję. Niniejsze postanowienie nie stanowi przeszkody, aby prawo Unii przyznawało szerszą ochronę”.

Rozporządzenie Dublin III

- 9 Rozporządzenie Dublin III uchyliło i zastąpiło rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl, wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego (Dz.U. 2003, L 50, s. 1, zwane dalej „rozporządzeniem Dublin II”). Motywy 4, 5, 19, 32 i 39 rozporządzenia Dublin III stanowią:
- „(4) W konkluzjach [Rady Europejskiej przyjętych podczas nadzwyczajnego posiedzenia] z Tampere [w dniach 15 i 16 października 1999 r.] stwierdzono także, że [wspólny europejski system azylowy] powinien zostać uzupełniony, w krótkim terminie, o precyzyjną i sprawną metodę ustalania, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu.
- (5) Metoda taka powinna być oparta na kryteriach obiektywnych i sprawiedliwych, zarówno dla państwa członkowskiego, jak i dla zainteresowanych osób. W szczególności powinna ona umożliwiać szybkie ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego, tak by zagwarantować skuteczny dostęp do procedur udzielania ochrony międzynarodowej, i nie powinna zagrażać celowi, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

[...]

(19) W celu zapewnienia skutecznej ochrony praw zainteresowanych osób należy określić gwarancje prawne oraz prawo do skutecznego środka zaskarżenia w odniesieniu do decyzji dotyczących przekazania do odpowiedzialnego państwa członkowskiego, zgodnie w szczególności z art. 47 [karty]. W celu zapewnienia przestrzegania prawa międzynarodowego skuteczny środek zaskarżenia w odniesieniu do takich decyzji powinien obejmować zbadanie zarówno stosowania niniejszego rozporządzenia, jak i sytuacji prawnej oraz faktycznej w państwie członkowskim, do którego wnioskodawca jest przekazywany.

[...]

(32) W odniesieniu do traktowania osób objętych zakresem zastosowania niniejszego rozporządzenia państwa członkowskie związane są swoimi zobowiązaniami powstałymi na mocy instrumentów prawa międzynarodowego, w tym odpowiedniego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

[...]

(39) Niniejsze rozporządzenie nie narusza praw podstawowych i jest zgodne z zasadami uznanymi w szczególności w [karcie]. W szczególności niniejsze rozporządzenie zmierza do zapewnienia pełnego przestrzegania prawa do azylu gwarantowanego przez art. 18 [karty] i praw uznanych w jej art. 1, 4, 7, 24 i 47. Niniejsze rozporządzenie powinno w związku z tym być odpowiednio stosowane”.

10 Artykuł 2 lit. n) rozporządzenia Dublin III definiuje „ryzyko ucieczki” jako „istnienie w indywidualnym przypadku przesłanek, opartych na obiektywnych, prawnie określonych kryteriach, wskazujących na to, że wnioskodawca lub obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec [wnioskodawca, obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec], który podlega procedurze przekazania, może zbiec”.

11 Artykuł 3 rozporządzenia Dublin III, zatytułowany „Rozpatrywanie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie rozpatrują każdy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który składa wniosek na terytorium jednego z nich, w tym na granicy lub w strefach tranzytowych. Wniosek jest rozpatrywany przez jedno państwo członkowskie, którym jest państwo, które spełnia kryteria wymienione w rozdziale III wskazują jako odpowiedzialne.

2. W przypadku gdy nie można wyznaczyć odpowiedzialnego państwa członkowskiego na podstawie kryteriów wymienionych w niniejszym rozporządzeniu, odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jest pierwsze państwo członkowskie, w którym wniosek ten został złożony.

Jeżeli przekazanie wnioskodawcy do państwa członkowskiego pierwotnie wyznaczonego jako państwo odpowiedzialne jest niemożliwe, gdyż istnieją istotne powody ku temu, by przypuszczać, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców w tym państwie członkowskim występują wady [nieprawidłowości] systemowe, powodujące pojawienie się ryzyka nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 [karty], państwo członkowskie dokonujące ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego dalej prowadzi ocenę kryteriów określonych w rozdziale III w celu stwierdzenia, czy inne państwo członkowskie może zostać wyznaczone jako odpowiedzialne.

Jeżeli na mocy niniejszego ustępu nie można przeprowadzić przekazania do żadnego z państw członkowskich wyznaczonych na podstawie kryteriów określonych w rozdziale III ani do pierwszego państwa członkowskiego, w którym złożono wniosek, odpowiedzialnym państwem członkowskim staje się państwo członkowskie prowadzące postępowanie w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego.

[...]”.

12 Rozdział VI rozporządzenia Dublin III, zatytułowany „Postępowania w sprawie przejęcia i wtórnego przejęcia”, zawiera między innymi art. 27 i 29 rozporządzenia.

13 Artykuł 27 tego rozporządzenia, zatytułowany „Środki zaskarżenia”, stanowi w ust. 1:

„Wnioskodawca lub inna osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), ma prawo wniesienia do sądu skutecznego środka zaskarżenia w formie odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie, z powodów faktycznych lub prawnych, decyzji o przekazaniu”.

14 Sekcja VI rozdziału VI rozporządzenia Dublin III, poświęcona przekazaniom wnioskodawców do odpowiedzialnego państwa członkowskiego, zawiera art. 29 tego rozporządzenia, zatytułowany „Metody i terminy”, który stanowi:

„1. Przekazanie osoby ubiegającej się o azyl lub innej osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), z wnioskującego państwa członkowskiego do odpowiedzialnego państwa członkowskiego jest przeprowadzane zgodnie z prawem krajowym wnioskującego państwa członkowskiego, po konsultacjach między zainteresowanymi państwami członkowskimi, tak szybko, jak to jest praktycznie możliwe, a najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy od wyrażenia zgody na złożony przez inne państwo członkowskie wniosek [zgody przez inne państwo członkowskie na wniosek] o przejęcie lub wtórne przejęcie zainteresowanej osoby lub od ostatecznej decyzji w sprawie odwołania się lub ponownego rozpoznania, w przypadku gdy mają one skutek zawieszający, zgodnie [z] art. 27 ust. 3.

Jeżeli przekazanie do odpowiedzialnego państwa członkowskiego odbywa się w drodze wyjazdu pod nadzorem lub wyjazdu pod eskortą, państwa członkowskie dbają o to, by było ono przeprowadzane w sposób humanitarny i z pełnym poszanowaniem praw podstawowych i godności ludzkiej.

[...]

2. W przypadku gdy nie dokonano przekazania w terminie sześciomiesięcznym, odpowiedzialne państwo członkowskie zostaje zwolnione z obowiązku przejęcia lub wtórnego przejęcia zainteresowanej osoby, a odpowiedzialność zostaje przeniesiona na wnioskujące państwo członkowskie. Termin ten może być przedłużony do maksymalnie jednego roku, jeżeli przekazania nie można było przeprowadzić w związku z uwięzieniem danej osoby, lub do maksymalnie osiemnastu miesięcy, jeżeli dana osoba uciekła.

[...]

4. Komisja w drodze aktów wykonawczych określa jednolite warunki konsultacji i wymiany informacji między państwami członkowskimi, w szczególności w przypadkach przekazania przełożonych lub opóźnionych, przekazania w wyniku automatycznej akceptacji lub w przypadkach przekazywania małoletnich lub osób zależnych oraz w przypadkach przekazania pod nadzorem. [...]”.

Rozporządzenie wykonawcze

- 15 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1560/2003 z dnia 2 września 2003 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia nr 343/2003 (Dz.U. 2003, L 222, s. 3), zmienione rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 118/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r. (Dz.U. 2014, L 39, s. 1) (zwane dalej „rozporządzeniem wykonawczym”), zawiera zasady stosowania rozporządzenia Dublin II, a obecnie rozporządzenia Dublin III.
- 16 Rozdział III rozporządzenia wykonawczego, zatytułowany „Przekazanie”, zawiera w szczególności art. 9 tego rozporządzenia, zatytułowany „Przekazania odroczone i opóźnione”, który stanowi:

„1. Właściwe [Odpowiedzialne] państwo członkowskie jest niezwłocznie informowane o każdym opóźnieniu wynikającym z odwołania się strony lub ponownego rozpatrywania sprawy skutkującym zawieszeniem postępowania, a także o przeszkodach fizycznych, takich jak zły stan zdrowia osoby ubiegającej się o azyl, brak dostępności transportu lub odstąpienie przez osobę ubiegającą się o azyl od procedury [uchylenie się przez osobę ubiegającą się o azyl od wykonania] przekazania.

1a. W przypadku gdy przekazanie jest opóźnione na wniosek przekazującego państwa członkowskiego, przesyłające i właściwe [odpowiedzialne] państwa członkowskie muszą ponownie nawiązać ze sobą kontakt, aby jak najszybciej umożliwić zorganizowanie kolejnego przekazania, zgodnie z art. 8, przy czym nie później niż w ciągu dwóch tygodni od momentu, w którym władze stwierdzą ustanie okoliczności, które spowodowały opóźnienie lub odroczenie. W takim przypadku przed przekazaniem przesyła się uaktualniony standardowy formularz służący do przekazania danych, określony w załączniku VI.

2. Państwo członkowskie, które z jednej z przyczyn określonych w art. 29 ust. 2 [rozporządzenia Dublin III] nie może wykonać przekazania w zwykłym terminie wynoszącym sześć miesięcy od daty przyjęcia wniosku o przejęcie lub wtórne przejęcie zainteresowanej osoby lub ostatecznej decyzji w sprawie odwołania lub ponownego rozpoznania w przypadku, gdy mają one skutek zawieszający, informuje właściwe [odpowiedzialne] państwo członkowskie przed upływem tego terminu. W przeciwnym razie państwem odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, na którym ciąży także obowiązki wynikające z [rozporządzenia Dublin III], jest państwo członkowskie, które wystosowało wniosek, zgodnie z art. 29 ust. 2 tego rozporządzenia.

[...]”.

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania

- 17 Rozdział VII dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.U. 2011, L 337, s. 9, zwana dalej „dyrektywą w sprawie kwalifikowania”), która zawiera art. 20–35, definiuje zakres ochrony międzynarodowej.
- 18 Artykuł 34 dyrektywy w sprawie kwalifikowania, zatytułowany „Dostęp do ułatwień integracyjnych”, przewiduje:

„W celu ułatwienia integracji beneficjentów ochrony międzynarodowej ze społeczeństwem państwa członkowskie zapewniają im dostęp do programów integracyjnych uznanych przez nie za odpowiednie w stosunku do specyficznych potrzeb beneficjentów statusu uchodźcy lub osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej lub tworzą warunki gwarantujące dostęp do takich programów”.

Dyrektywa w sprawie przyjmowania

- 19 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (Dz.U. 2013, L 180, s. 96, zwana dalej „dyrektywą w sprawie przyjmowania”) w art. 5, zatytułowanym „Informacje”, przewiduje:

„1. W rozsądnym czasie nieprzekraczającym piętnastu dni od złożenia do właściwego organu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, państwa członkowskie powiadamiają wnioskodawców przynajmniej o ustalonych świadczeniach oraz o obowiązkach dotyczących warunków przyjmowania, które osoby te muszą wypełniać.

[...]

2. Państwa członkowskie zapewniają przekazywanie informacji, o których mowa w ust. 1, w formie pisemnej oraz w języku zrozumiałym dla wnioskodawcy, lub co do którego można zasadnie przypuszczać, że jest dla niego zrozumiały. W stosownych przypadkach takie informacje mogą być przekazane również ustnie”.

- 20 Artykuł 7 dyrektywy w sprawie przyjmowania, zatytułowany „Pobyt i swoboda przemieszczania się”, przewiduje:

„1. Wnioskodawcy mogą swobodnie przemieszczać się w granicach terytorium przyjmującego państwa członkowskiego lub na obszarze wyznaczonym im przez to państwo członkowskie. Wyznaczony obszar nie może mieć wpływu na nienaruszalną sferę życia prywatnego i musi zapewniać wystarczającą swobodę gwarantującą dostęp do wszystkich świadczeń na mocy niniejszej dyrektywy.

2. Państwa członkowskie mogą podejmować decyzje dotyczące miejsca pobytu wnioskodawcy, jeśli przemawia za tym interes publiczny, porządek publiczny lub, w razie konieczności, ze względu na sprawne rozpatrzenie i skuteczne monitorowanie wniosku o ochronę międzynarodową.

3. Państwa członkowskie mogą uzależnić korzystanie ze świadczeń materialnych w ramach przyjmowania od rzeczywistego pobytu wnioskodawcy w konkretnym miejscu, które zostanie określone przez państwa członkowskie. Taka decyzja, która może mieć charakter ogólny, jest podejmowana indywidualnie i na podstawie prawa krajowego.

4. Państwa członkowskie określają przypadki, w których wnioskodawcom może zostać wydane tymczasowe zezwolenie na opuszczenie miejsca pobytu, o którym mowa w ust. 2 i 3, lub wyznaczonego obszaru, o którym mowa w ust. 1. Decyzje są podejmowane indywidualnie, obiektywnie i bezstronnie, a decyzja odmowna jest uzasadniana.

Wnioskodawca nie musi posiadać zezwolenia na stawienie się przed organami lub sądami, jeżeli jego obecność jest niezbędna.

5. Państwa członkowskie zobowiązują wnioskodawców do niezwłocznego powiadomienia właściwych organów o ich aktualnym adresie oraz o każdej zmianie adresu”.

Prawo niemieckie

- 21 Paragraf 60a Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (ustawy o pobycie, pracy i integracji cudzoziemców na terytorium federalnym, zwanej dalej „Aufenthaltsgesetz”), w brzmieniu zmienionym ze skutkiem od dnia 6 sierpnia 2016 r. przez

Integrationsgesetz (ustawę o integracji) z dnia 31 lipca 2016 r. (BGBl. 2016 I, s. 1939, zwaną dalej „Integrationsgesetz”), jest zatytułowany „Tymczasowe zawieszenie wydalenia (tolerowanie)” i w ust. 2 stanowi:

„Wydalenie cudzoziemca zawiesza się w sytuacji, gdy jego dokonanie nie jest możliwe ze względów faktycznych lub prawnych, a pozwolenie na pobyt nie zostało udzielone. [...] Cudzoziemcowi może zostać wydany dokument potwierdzający, że jego pobyt jest tolerowany (*Duldung*) (zwany dalej »potwierdzeniem tolerowania pobytu«), w sytuacji gdy nadrzędne względy humanitarne lub osobiste bądź ważne interesy publiczne wymagają, aby tymczasowo pozostawał on na terytorium federalnym. Potwierdzenie tolerowania pobytu z nadrzędnych względów osobistych w rozumieniu zdania trzeciego powyżej należy wydać, w sytuacji gdy cudzoziemiec podejmuje lub podjął w Niemczech specjalistyczne szkolenie zawodowe w zawodzie uznanym przez państwo lub regulowanym w równoważny sposób, nie są spełnione przesłanki określone w ust. 6 i nie jest spodziewane podjęcie konkretnych środków zmierzających do zakończenia jego pobytu. W sytuacji, o której mowa w zdaniu czwartym powyżej, potwierdzenie tolerowania pobytu wydaje się na czas trwania szkolenia zawodowego wskazany w umowie o szkolenie. [...]”.

- 22 Paragraf 29 Asylgesetz (ustawy dotyczącej prawa do azylu), w brzmieniu zmienionym ze skutkiem od dnia 6 sierpnia 2016 r. przez Integrationsgesetz (zwanej dalej „AsylG”), jest zatytułowany „Wnioski niedopuszczalne” i przewiduje:

„(1) Wniosek o udzielenie azylu jest niedopuszczalny, gdy:

1. inne państwo jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu:
 - a) na podstawie [rozporządzenia Dublin III], lub
 - b) na podstawie innych przepisów prawa Unii Europejskiej bądź umowy międzynarodowej

[...]”.

- 23 Paragraf 31 AsylG, zatytułowany „Decyzja urzędu federalnego w przedmiocie wniosku o udzielenie azylu”, w ust. 3 stanowi:

„W sytuacjach, o których mowa w ust. 2 powyżej, i w wypadku decyzji w przedmiocie niedopuszczalnych wniosków o udzielenie azylu należy ustalić, czy spełnione są przesłanki określone w § 60 ust. 5 lub 7 Aufenthaltsgesetz. Nie jest to jednak konieczne, jeśli cudzoziemca uznano za osobę korzystającą z prawa do azylu lub udzielono mu ochrony międzynarodowej w rozumieniu § 1 ust. 1 pkt 2”.

- 24 Paragraf 34a AsylG, zatytułowany „Nakaz wydalenia”, przewiduje:

„(1) Jeżeli cudzoziemiec ma zostać wydalony do bezpiecznego państwa trzeciego (§ 26a) lub do państwa odpowiedzialnego za przeprowadzenie procedury azylowej (§ 29 ust. 1 nr 1), urząd nakazuje jego wydalenie do tego państwa, gdy tylko ustalą, że wydalenie jest możliwe do przeprowadzenia. Dotyczy to także sytuacji, gdy cudzoziemiec złożył wniosek o udzielenie azylu w innym państwie odpowiedzialnym za przeprowadzenie procedury azylowej na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej lub postanowień umowy międzynarodowej lub gdy cofnął on taki wniosek przed wydaniem decyzji przez urząd. Nakaz wydalenia jest wykonalny bez uprzedniego powiadomienia o grożącym wydaleniu ani wyznaczenia terminu. Jeżeli nakaz wydalenia nie może zostać wydany na podstawie zdania pierwszego lub drugiego powyżej, urząd powiadamia o przewidywanym wydaleniu do danego państwa.

(2) Wnioski na podstawie § 80 ust. 5 kodeksu postępowania administracyjnego, zmierzające do zakwestionowania nakazu wydalenia, należy składać w terminie tygodnia od doręczenia nakazu. Jeżeli wniosek taki zostanie złożony z zachowaniem terminu, wydalenie nie może zostać przeprowadzone przed wydaniem orzeczenia przez sąd. [...]”.

Spór w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 25 Abubucarr Jawo jest – według własnego oświadczenia – obywatelem Gambii urodzonym w dniu 23 października 1992 r.
- 26 A. Jawo opuścił Gambię w dniu 5 października 2012 r. i dotarł drogą morską do Włoch, skąd wyruszył w dalszą podróż do Niemiec. W dniu 23 grudnia 2014 r. złożył wniosek o azyl w tym ostatnim państwie członkowskim.
- 27 Ponieważ zgodnie z bazą danych Eurodac A. Jawo złożył już wniosek o azyl we Włoszech, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (federalny urząd ds. migracji i uchodźców, Niemcy) (zwany dalej „urzędem”) w dniu 26 stycznia 2015 r. zwrócił się do organów włoskich o przejęcie zainteresowanego. Organy te nie ustosunkowały się do tego wniosku.
- 28 Decyzją z dnia 25 lutego 2015 r. urząd, po pierwsze, odrzucił złożony przez A. Jawa wniosek o udzielenie azylu jako niedopuszczalny, a po drugie, nakazał wydalenie go do Włoch.
- 29 W dniu 4 marca 2015 r. A. Jawo wniósł skargę na tę decyzję, zaś w dniu 12 marca 2015 r. złożył wniosek o zastosowanie środków tymczasowych. Postanowieniem z dnia 30 kwietnia 2015 r. Verwaltungsgericht Karlsruhe (sąd administracyjny w Karlsruhe, Niemcy) najpierw odrzucił ten ostatni wniosek jako niedopuszczalny ze względu na to, że został on złożony po upływie terminu.
- 30 W dniu 8 czerwca 2015 r. A. Jawo miał być przekazany do Włoch. Przekazanie to jednak nie doszło do skutku ze względu na to, że A. Jawa nie było w ośrodku zakwaterowania uchodźców w Heidelbergu (Niemcy), w którym mieszkał. W odpowiedzi na zapytanie skierowane przez Regierungspräsidium Karlsruhe (prezydium rejencji Karlsruhe) działająca w Heidelbergu placówka ds. zakwaterowania w pilnych sytuacjach wskazała w dniu 16 czerwca 2015 r., że według zarządcy obiektu A. Jawo od dłuższego czasu nie przebywa w tej placówce.
- 31 W dniu 16 czerwca 2015 r. urząd powiadomił organy włoskie, przy użyciu stosownego formularza, że przekazanie A. Jawa nie jest obecnie możliwe, ponieważ ten ostatni uciekł. W formularzu wskazano także, że przekazanie zainteresowanego nastąpi najpóźniej do dnia 10 sierpnia 2016 r. „zgodnie z art. 29 ust. 2 [rozporządzenia Dublin III]”.
- 32 Jest bezsporne, że w dniu, w którym rozpatrywany formularz został doręczony organom włoskim, A. Jawo ponownie był obecny w Heidelbergu, lecz informacja ta nie dotarła do urzędu. Nie zostało jednak ustalone, czy w chwili, w której A. Jawo pojawił się w Heidelbergu, urząd wystosował już ten formularz do organów włoskich, czy też nie.
- 33 A. Jawo oświadczył w odniesieniu do swej nieobecności, że na początku czerwca 2015 r. udał się z wizytą do swojego przyjaciela we Freiberg am Neckar (Niemcy). Ponieważ odebrał on telefon od osoby dzielącej z nim pokój w Heidelbergu, która poinformowała go, że jest poszukiwany przez policję, postanowił wrócić do Heidelbergu. Ponieważ jednak nie miał pieniędzy, aby opłacić podróż powrotną, musiał najpierw pożyczyć odpowiednią sumę. Po powrocie do Heidelbergu udał się do Sozialamt (urzędu ds. socjalnych) i zapytał, czy w dalszym ciągu może korzystać ze swego pokoju, i uzyskał na to pytanie odpowiedź twierdzącą.

- 34 A. Jawo oświadczył natomiast, że nikt nie pouczył go o tym, że powinien był powiadomić o swojej nieobecności.
- 35 W dniu 3 lutego 2016 r. nie powiodła się druga próba przekazania z tego względu, że A. Jawo odmówił wejścia na pokład samolotu, który miał zapewnić jego przekazanie.
- 36 Rozpatrując kolejny wniosek o zastosowanie środków tymczasowych, Verwaltungsgericht Karlsruhe (sąd administracyjny w Karlsruhe) postanowieniem z dnia 18 lutego 2016 r. zarządził nadanie skutku zawieszającego skardze wniesionej przez A. Jawa w dniu 4 marca 2015 r.
- 37 Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2016 r. wspomniany sąd oddalił tę skargę.
- 38 W postępowaniu odwoławczym od tego wyroku przed Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (wyższym sądem administracyjnym Badenii-Wirtembergii, Niemcy) A. Jawo twierdził, że w czerwcu 2015 r. nie uciekł i że urząd nie mógł skutecznie przedłużyć terminu na przekazanie. Poza tym według A. Jawa przekazanie go do Włoch jest niedopuszczalne również dlatego, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców w tym państwie członkowskim występują nieprawidłowości systemowe w rozumieniu art. 3 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia Dublin III.
- 39 W toku postępowania odwoławczego urząd powziął wiadomość, że skarżący uzyskał we Włoszech krajowe pozwolenie na pobyt wydane ze względów humanitarnych, które obowiązywało przez rok i wygasło w dniu 9 maja 2015 r. Sąd odsyłający uważa jednak, że wydanie tego pozwolenia nie sprawia, że rozporządzenie Dublin III nie ma zastosowania, zważywszy, że wspomniane pozwolenie nie przyznaje A. Jawowi ochrony międzynarodowej w rozumieniu dyrektywy w sprawie kwalifikowania.
- 40 Sąd odsyłający zauważa, że w celu rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym należy najpierw odpowiedzieć na pytanie, czy w dniu 16 czerwca 2015 r., czyli w dniu powiadomienia przez urząd włoskiego ministra spraw wewnętrznych, skarżący „uciekł” w rozumieniu art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III.
- 41 W tym kontekście wspomniany sąd wyjaśnia, że sześciomiesięczny termin przekazania przewidziany w art. 29 ust. 1 tego rozporządzenia upłynął już w dniu przyjęcia decyzji Verwaltungsgericht Karlsruhe (sądu administracyjnego w Karlsruhe) z dnia 18 lutego 2016 r. zarządzającej nadanie skutku zawieszającego skardze wniesionej przez A. Jawa, a w związku z tym ta ostatnia decyzja nie mogła już przedłużyć tego terminu ani przerwać jego biegu.
- 42 Sąd odsyłający uważa, że gdyby należało oprzeć się na definicji pojęcia „ryzyka ucieczki” zawartego w art. 2 lit. n) rozporządzenia Dublin III, która w wersji w języku niemieckim odnosi się do obawy, że dana osoba „uchyli się” poprzez ucieczkę od procedury przekazania, trzeba byłoby stwierdzić, że dotyczy to wyłącznie zachowania, które zostało celowo podjęte przez daną osobę, z myślą o uniknięciu przekazania. Jednakże istnieją uzasadnione powody, by twierdzić, że dla celów stosowania art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III wystarczy, by właściwy organ nie wiedział o miejscu pobytu zainteresowanego w dniu podjęcia próby przekazania i w chwili, w której poinformował on o tym właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego. Nic nie pozwala bowiem na uznanie, że celem tego przepisu jest karanie nagannego zachowania zainteresowanego. Przepis ten ma na celu umożliwienie zapewnienia skutecznego funkcjonowania systemu ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego opracowanego przez prawodawcę Unii (zwanego dalej „systemem dublińskim”), który mógłby zostać poważnie zakłócony, gdyby przekazywanie było uniemożliwiane z powodów zewnętrznych w stosunku do sfery odpowiedzialności wnioskującego państwa członkowskiego. Ponadto mogłoby być trudno wykazać fakt, że dane osoby oddaliły się od miejsca zamieszkania w celu uniemożliwienia ich przekazania.

- 43 Następnie sąd odsyłający zastanawia się, w jakich warunkach uruchamiane jest przedłużenie przewidzianego w art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III sześciomiesięcznego terminu w przypadku ucieczki. Podnosi on w tym względzie, że o ile brzmienie tego przepisu wydaje się na pierwszy rzut oka sugerować, że państwa członkowskie powinny porozumieć się w tym zakresie, to mogłoby ono również prowadzić do wykładni, zgodnie z którą wnioskujące państwo członkowskie może jednostronnie decydować o tym przedłużeniu terminu, informując państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, przed upływem początkowego sześciomiesięcznego terminu, o tym, że przekazanie nie może nastąpić przed upływem tego terminu i zostanie przeprowadzone w terminie, który wnioskujące państwo członkowskie wskaże przy tej okazji. Tę ostatnią wykładnię, która znajduje poparcie w art. 9 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, należałoby preferować, chcąc zapewnić skuteczność procedury przekazania.
- 44 Wreszcie sąd odsyłający zastanawia się, czy aby ocenić zgodność z prawem przekazania, powinien on uwzględnić warunki życia, jakie czekałaby skarżącego w państwie członkowskim, do którego skierowano wniosek, w przypadku gdyby wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej został uwzględniony, a w szczególności poważne ryzyko, że skarżący byłby traktowany w sposób sprzeczny z art. 4 karty.
- 45 Sąd ten uważa w tym zakresie, że badanie istnienia nieprawidłowości systemowych w rozumieniu art. 3 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia Dublin III nie może ograniczać się do procedury azylowej i warunków przyjmowania w toku tego postępowania, lecz należy uwzględnić również późniejszą sytuację. Wobec tego przyznanie najlepszych warunków przyjmowania w toku wspomnianej procedury byłoby niewystarczające, gdyby danej osobie po uzyskaniu ochrony międzynarodowej miało zagrażać popadnięcie w ubóstwo. Obowiązek przeprowadzenia takiej oceny ogólnej sytuacji wnioskodawcy przed jego przekazaniem stanowi niezbędny odpowiednik systemu dublińskiego, który zabrania osobom wnioskującym o ochronę swobodnego wyboru państwa azylu. W każdym razie, obowiązek ten wynika z art. 3 EKPC.
- 46 Sąd odsyłający zauważa ponadto, że prawdą jest, iż dyrektywa w sprawie kwalifikowania przewiduje co do zasady jedynie równe traktowanie w porównaniu z własnymi obywatelami danego państwa członkowskiego. Takie „traktowanie narodowe” mogłoby jednak okazać się niewystarczające, aby ochronić godność osób, którym przyznano ochronę międzynarodową, ponieważ należą one ogólnie do grupy osób szczególnie narażonych oraz są odcięte od swej ojczyzny i nie są w stanie skutecznie dochodzić praw, jakie gwarantuje im przyjmujące państwo członkowskie. Aby umożliwić tym osobom osiągnięcie poziomu porównywalnego z poziomem obywateli tego państwa członkowskiego i skuteczne wykonywanie tych praw, art. 34 dyrektywy w sprawie kwalifikowania wymaga, aby państwa członkowskie zapewniły tym osobom skuteczny dostęp do programów integracyjnych, które pełnią szczególną funkcję wyrównawczą. Norma ta stanowi wymóg minimalny oraz uzasadnienie systemu dublińskiego.
- 47 Sąd odsyłający odnosi się w szczególności do sprawozdania szwajcarskiej organizacji ds. pomocy uchodźcom, zatytułowanego „Warunki przyjmowania uchodźców we Włoszech”, przedstawionego w sierpniu 2016 r., które zawiera konkretne dowody pozwalające stwierdzić, że beneficjenci ochrony międzynarodowej w tym państwie członkowskim są narażeni na ryzyko życia na marginesie społeczeństwa, bez stałego miejsca zamieszkania i w ubóstwie. Zgodnie z tym sprawozdaniem niewystarczająco rozwinięty system socjalny wspomnianego państwa członkowskiego jest, w odniesieniu do społeczeństwa włoskiego, wyrównany dzięki solidarności rodzinnej, która nie jest dostępna dla beneficjentów ochrony międzynarodowej. Ze wspomnianego sprawozdania wynika poza tym, że we Włoszech prawie nie istnieją programy integracyjne o charakterze wyrównawczym, a dostęp do niezbędnych kursów językowych jest przypadkowy. Ponadto to samo sprawozdanie wskazuje, że, biorąc pod uwagę znaczny wzrost liczby uchodźców w ostatnich latach, znaczące niedociągnięcia strukturalne państwowego systemu socjalnego nie mogą zostać wyrównane przez organizacje pozarządowe i kościoły.

48 W tych okolicznościach Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg (wyższy sąd administracyjny Badenii-Wirtembergii) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy do uznania, że osoba ubiegająca się o azyl »uciekła« w rozumieniu art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia [Dublin III], niezbędne jest ustalenie, że osoba ta celowo i świadomie wymyka się organom krajowym właściwym do dokonania przekazania, aby udaremnić lub utrudnić owo przekazanie, czy też wystarczy, że osoba ta od dłuższego czasu nie przebywa w przydzielonym jej lokalu mieszkalnym, a organ nie ma wiedzy na temat miejsca jej pobytu, wobec czego nie jest w stanie dokonać planowanego przekazania?

Czy zainteresowana osoba może powoływać się na prawidłowe stosowanie wskazanego przepisu i podnosić, w postępowaniu zmierzającym do podważenia decyzji o przekazaniu, że sześciomiesięczny termin na dokonanie przekazania upłynął, ponieważ osoba ta nie uciekła?

2) Czy do przedłużenia terminu określonego w art. 29 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia [Dublin III] wystarczy, że dokonujące przekazania państwo członkowskie jeszcze przed upływem tego terminu powiadomi odpowiedzialne państwo członkowskie o tym, że dana osoba uciekła, wyznaczając przy tym konkretny, nie dłuższy niż 18 miesięcy termin, w którym przekazanie zostanie dokonane, czy też termin ten może zostać przedłużony jedynie w ten sposób, że oba uczestniczące w procedurze państwa członkowskie wspólnie to uzgodnią?

3) Czy przekazanie osoby ubiegającej się o azyl odpowiedzialnemu państwu członkowskiemu jest niedozwolone, jeśli w wypadku przyznania tej osobie międzynarodowej ochrony, ze względu na warunki życia, jakich można spodziewać się w tym państwie, istnieje poważne ryzyko, że osoba ta byłaby traktowana w sposób, o którym mowa w art. 4 [karty]?

Czy kwestia ta należy jeszcze do zakresu zastosowania prawa Unii?

Według jakich kryteriów prawa Unii należy oceniać warunki życia osoby, której zostało przyznane prawo do międzynarodowej ochrony?”.

Postępowanie przed Trybunałem

49 Na wniosek sądu odsyłającego wyznaczona izba zbadała konieczność rozpoznania niniejszej sprawy w trybie pilnym, przewidzianym w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem. W dniu 24 kwietnia 2017 r. wspomniana izba postanowiła, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, nie uwzględnić tego wniosku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

50 Poprzez pytanie pierwsze, które składa się z dwóch części, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, po pierwsze, czy art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że aby można było uznać, że dana osoba uciekła w rozumieniu tego przepisu, konieczne jest, by wymknęła się ona celowo właściwym organom w celu udaremnienia jej przekazania, czy też przeciwnie, wystarczy w tym względzie, że osoba ta opuściła miejsce zamieszkania, które zostało jej przydzielone, przy czym organy te nie zostały poinformowane o jej nieobecności, w związku z czym przekazanie to nie może zostać przeprowadzone.

- 51 Po drugie, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 27 ust. 1 rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że w ramach postępowania zmierzającego do podważenia decyzji o przekazaniu zainteresowana osoba może powoływać się na art. 29 ust. 2 tego rozporządzenia, utrzymując, że termin na przekazanie upłynął, ponieważ osoba ta nie uciekła.
- 52 Co się tyczy części pierwszej tego pytania pierwszego, należy wskazać, że przepisy art. 29 ust. 1 akapit pierwszy oraz ust. 2 rozporządzenia Dublin III przewidują, po upływie wiążącego sześciomiesięcznego terminu, przeniesienie z mocy prawa odpowiedzialności za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na wnioskujące państwo członkowskie, chyba że termin ten został wyjątkowo przedłużony do maksymalnie jednego roku ze względu na brak możliwości przekazania osoby zainteresowanej z uwagi na pozbawienie jej wolności lub do maksymalnie osiemnastu miesięcy, jeżeli zainteresowana osoba uciekła, w których to przypadkach przeniesienie odpowiedzialności za rozpatrzenie jej wniosku jest dokonywane z upływem tak określonego terminu.
- 53 Jeśli chodzi o kwestię, w jakich okolicznościach można uznać, że wnioskodawca „uciekł” w rozumieniu art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III, należy stwierdzić, że rozporządzenie to nie zawiera żadnych wyjaśnień na ten temat.
- 54 W rzeczywistości rozporządzenie Dublin III nie zawiera definicji pojęcia „ucieczki” i żaden z jego przepisów nie określa wyraźnie, czy pojęcie to wymaga, by dana osoba miała zamiar wymknienia się organom w celu udaremnienia jej przekazania.
- 55 Tymczasem, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału z wymogu jednolitego stosowania prawa Unii wynika, że jeżeli przepis prawa Unii nie zawiera odesłania do prawa państw członkowskich w odniesieniu do konkretnego pojęcia, pojęciu temu należy nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię, którą należy ustalić, uwzględniając nie tylko brzmienie danego przepisu, lecz także jego kontekst oraz cel zamierzony w ramach uregulowań, których część ów przepis stanowi (wyrok z dnia 8 marca 2018 r., DOCERAM, C-395/16, EU:C:2018:172, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 56 W tym względzie, jak wynika ze zwykłego znaczenia pojęcia „ucieczki”, które zostało użyte w większości wersji językowych art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III i które wiąże się z wolą danej osoby, by przed kimś zbiec lub od czegoś się uchylić, czyli w kontekście niniejszej sprawy zbiec właściwym organom, a w ten sposób uchylić się od przekazania, przepis ten ma zasadniczo zastosowanie tylko w przypadku, gdy taka osoba celowo wymyka się tym organom. Artykuł 9 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego odnosi się ponadto, wśród potencjalnych przyczyn odroczenia przekazania, do faktu, że wnioskodawca „[uchylił się od wykonania] przekazania”, co obejmuje istnienie takiego elementu zamiaru. Podobnie art. 2 lit. n) rozporządzenia Dublin III definiuje pojęcie „ryzyka ucieczki”, odnosząc się w niektórych wersjach językowych, takich jak niemiecka wersja językowa, do obawy, że zainteresowany „uchyli się” poprzez ucieczkę od procedury przekazania.
- 57 Kontekst, w jaki wpisuje się art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III, i cele realizowane przez to rozporządzenie stoją niemniej jednak w sprzeczności z wykładnią tego przepisu, zgodnie z którą, w sytuacji gdy przekazanie nie może zostać wykonane ze względu na okoliczność, że dana osoba opuściła miejsce zamieszkania, które zostało jej przydzielone, bez poinformowania właściwych organów o jej nieobecności, organy te powinny przedstawić dowody na to, że osoba ta rzeczywiście miała zamiar wymknąć się tym organom w celu udaremnienia jej przekazania.
- 58 Jak bowiem wynika z motywów 4 i 5 rozporządzenia Dublin III, ma ono na celu ustanowienie opartej na obiektywnych i sprawiedliwych kryteriach, precyzyjnej i sprawnej metody zarówno dla państw członkowskich, jak i dla zainteresowanych osób, w celu szybkiego ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, tak by zagwarantować skuteczny dostęp do procedur udzielania takiej ochrony, przy zachowaniu celu, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

- 59 Biorąc pod uwagę ten cel szybkości, celem określonego w art. 29 ust. 1 i ust. 2 zdanie pierwsze rozporządzenia Dublin III sześciomiesięcznego terminu jest zagwarantowanie, by zainteresowana osoba została rzeczywiście jak najszybciej przekazana do państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, pozostawiając jednocześnie, z uwzględnieniem praktycznych komplikacji i trudności organizacyjnych, z którymi łączy się wykonanie przekazania tej osoby, czas niezbędny obydwu zainteresowanym państwom członkowskim na uzgodnienia w celu wykonania tego przekazania, a w szczególności wnioskującemu państwu członkowskiemu na określenie sposobu, w jaki nastąpi przekazanie (zob. podobnie wyrok z dnia 29 stycznia 2009 r., Petrosian, C-19/08, EU:C:2009:41, pkt 40).
- 60 To w tym kontekście art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III pozwala, na zasadzie wyjątku, na przedłużenie sześciomiesięcznego terminu, aby uwzględnić fakt, że dla wnioskującego państwa członkowskiego wykonanie przekazania danej osoby jest praktycznie niemożliwe z powodu pozbawienia jej wolności lub ucieczki.
- 61 Tymczasem, biorąc pod uwagę poważne trudności, jakie mogą napotkać właściwe organy w celu udowodnienia zamiaru danej osoby, wymaganie przedstawienia przez nie takiego dowodu mogłoby umożliwić osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową, które nie chcą być przekazane do państwa członkowskiego wyznaczonego jako odpowiedzialne za rozpatrzenie ich wniosku przez rozporządzenie Dublin III, wymknienie się organom wnioskującego państwa członkowskiego aż do upływu sześciomiesięcznego terminu, aby odpowiedzialność za to rozpatrzenie została przeniesiona na to ostatnie państwo członkowskie na podstawie art. 29 ust. 2 zdanie pierwsze tego rozporządzenia.
- 62 Aby zatem zapewnić skuteczne funkcjonowanie systemu dublińskiego i osiągnięcie jego celów, należy uznać, że w przypadku gdy przekazanie danej osoby nie może zostać wykonane ze względu na to, że opuściła ona miejsce zamieszkania, które zostało jej przydzielone, bez poinformowaniu właściwych organów krajowych o jej nieobecności, organy te mają prawo domniemywać, że osoba ta miała zamiar wymknąć się tym organom w celu udaremnienia jej przekazania, jednak pod warunkiem, że wspomniana osoba została należycie poinformowana o ciężących na niej w tym zakresie obowiązkach.
- 63 W tym kontekście należy stwierdzić, że na podstawie art. 7 ust. 2–4 dyrektywy w sprawie przyjmowania państwa członkowskie mogą, co zresztą – zdaje się – Republika Federalna Niemiec uczyniła, ograniczyć możliwość wyboru przez osoby ubiegające się o azyl miejsca zamieszkania i wymagać od nich uzyskania uprzedniego zezwolenia administracyjnego na opuszczenie tego miejsca. Ponadto zgodnie z art. 7 ust. 5 tej dyrektywy państwa członkowskie zobowiązują wnioskodawców do niezwłocznego powiadomienia właściwych organów o ich aktualnym adresie oraz o każdej zmianie adresu.
- 64 Jednakże na mocy art. 5 dyrektywy w sprawie przyjmowania państwa członkowskie zobowiązane są poinformować wnioskodawców o tych obowiązkach. Nie można bowiem zarzucać wnioskodawcy, że opuścił miejsce zamieszkania, które zostało mu przydzielone, bez poinformowania właściwych organów oraz, w stosownych przypadkach, bez zwrócenia się do nich o udzielenie uprzedniego zezwolenia, jeżeli wnioskodawca nie został poinformowany o wspomnianych obowiązkach. W niniejszym przypadku do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy skarżący w postępowaniu głównym został faktycznie poinformowany o takich obowiązkach.
- 65 Ponadto w zakresie, w jakim istnienie ważnych powodów uzasadniających fakt, iż wnioskodawca nie poinformował właściwych organów o swej nieobecności, nie może zostać wykluczone, wnioskodawca powinien zachować możliwość wykazania, że nie zamierzał wymknąć się tym organom.
- 66 W odniesieniu do części drugiej pytania pierwszego, mającej na celu ustalenie, czy w ramach postępowania zmierzającego do podważenia decyzji o przekazaniu zainteresowana osoba może powoływać się na art. 29 ust. 2 rozporządzenia Dublin III, twierdząc, że termin przekazania upłynął,

ponieważ ona nie uciekła, należy stwierdzić, że z wyroku z dnia 25 października 2017 r., Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), wydanego po wniesieniu niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wynika, że należy w tym zakresie udzielić odpowiedzi twierdzącej.

- 67 W wyroku tym Trybunał bowiem orzekł, po pierwsze, że w celu zapewnienia, iż zaskarżona decyzja o przekazaniu została wydana w wyniku prawidłowego zastosowania ustanowionych w rozporządzeniu Dublin III procedur przejścia i wtórnego przejścia, sąd, do którego wniesiono skargę na decyzję o przekazaniu, powinien mieć możliwość zbadania twierdzeń osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej, zgodnie z którymi decyzja ta została wydana z naruszeniem przepisów art. 29 ust. 2 tego rozporządzenia, ponieważ w dniu wydania wspomnianej decyzji wnioskujące państwo członkowskie stało się już odpowiedzialnym państwem członkowskim z powodu uprzedniego upływu sześciomiesięcznego terminu określonego w art. 29 ust. 1 i 2 wspomnianego rozporządzenia (wyrok z dnia 25 października 2017 r., Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 40).
- 68 Po drugie, zważywszy na wspomniany w motywie 19 rozporządzenia Dublin III cel polegający na zapewnieniu, zgodnie z art. 47 karty, skutecznej ochrony praw zainteresowanych osób, a także na przypomniany w motywie 5 tego rozporządzenia cel polegający na szybkim zapewnieniu ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w interesie zarówno osób ubiegających się o taką ochronę, jak i prawidłowego ogólnego funkcjonowania systemu dublińskiego, wnioskodawcy powinien przysługiwać skuteczny i szybki środek zaskarżenia umożliwiający mu powołanie się na upływ sześciomiesięcznego terminu określonego w art. 29 ust. 1 i 2 wspomnianego rozporządzenia, który nastąpił po wydaniu decyzji o przekazaniu (wyrok z dnia 25 października 2017 r., Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 44, 46).
- 69 Uregulowanie niemieckie, które, z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający, wydaje się przyznawać wnioskodawcy znajdującemu się w sytuacji takiej jak sytuacja A. Jawa, prawo powołania się na okoliczności zaistniałe po wydaniu względem niego decyzji o przekazaniu, w ramach skargi na tę decyzję, spełnia ten wymóg ustanowienia skutecznego i szybkiego środka zaskarżenia (zob. podobnie wyrok z dnia 25 października 2017 r., Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 46).
- 70 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć w następujący sposób:
- Artykuł 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że wnioskodawca „ucieka” w rozumieniu tego przepisu, w przypadku gdy celowo wymyka się organom krajowym właściwym do dokonania przekazania, w celu jego udaremnienia. Można domniemywać, że jest tak w przypadku, gdy przekazania tego nie można wykonać ze względu na fakt, że wnioskodawca ten opuścił miejsce zamieszkania, które zostało mu przydzielone, nie informując o swej nieobecności właściwych organów krajowych, pod warunkiem że został on poinformowany o ciężących na nim w tym zakresie obowiązkach. Wspomniany wnioskodawca zachowuje możliwość wykazania, że fakt, iż nie powiadomił organów o swej nieobecności, jest uzasadniony ważnymi względami, a nie zamiarem wymknięcia się tym organom.
 - Artykuł 27 ust. 1 rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że w ramach postępowania zmierzającego do podważenia decyzji o przekazaniu zainteresowana osoba może powoływać się na art. 29 ust. 2 tego rozporządzenia, utrzymując, że ponieważ nie uciekła, to sześciomiesięczny termin na przekazanie upłynął.

W przedmiocie pytania drugiego

- 71 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że w celu przedłużenia terminu na przekazanie do maksymalnego osiemnastu miesięcy wystarczy, aby wnioskujące państwo członkowskie

przed upływem sześciomiesięcznego terminu poinformowało odpowiedzialne państwo członkowskie o fakcie, że dana osoba uciekła, i wskazało w tym samym czasie nowy termin na przekazanie, czy też konieczne jest, by te dwa państwa członkowskie ustaliły ten nowy termin.

- 72 W tym zakresie należy przede wszystkim zauważyć, że art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III nie przewiduje w odniesieniu do przedłużenia terminu na przekazanie w sytuacjach, o których w nim mowa, żadnych konsultacji między wnioskującym państwem członkowskim a odpowiedzialnym państwem członkowskim. Przepis ten różni się od art. 29 ust. 1 tego rozporządzenia, który wyraźnie przewiduje, że przekazanie odbywa się w drodze konsultacji między zainteresowanymi państwami członkowskimi.
- 73 Następnie wymaganie konsultacji również w sytuacjach objętych art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III sprawiłoby, że przepis ten byłby trudny do zastosowania, oraz mogłoby pozbawić go w części skuteczności (effet utile). Wymiana pomiędzy tymi dwoma zainteresowanymi państwami członkowskimi, która byłaby niezbędna w celu uzgodnienia przedłużenia terminu na przekazanie, wymagałaby bowiem czasu i odpowiednich zasobów oraz nie istniałby skuteczny mechanizm rozwiązywania sporów dotyczących kwestii, czy zostały spełnione przesłanki takiego przedłużenia. Ponadto wystarczyłoby, by państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, pozostało bierne, aby wykluczyć przedłużenie terminu.
- 74 Wreszcie należy zauważyć, że zgodnie z art. 29 ust. 4 rozporządzenia Dublin III Komisja ustanawia, w drodze aktów wykonawczych, jednolite warunki konsultacji i wymiany informacji między państwami członkowskimi, w szczególności w przypadkach przekazania przelożonych lub opóźnionych. Tymczasem art. 9 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego stanowi, że państwo członkowskie, które z jednej z przyczyn określonych w art. 29 ust. 2 nie może dokonać przekazania w zwykłym sześciomiesięcznym terminie, informuje odpowiedzialne państwo członkowskie przed upływem tego terminu, przy czym przepis ten nie przewiduje obowiązku konsultacji w tym zakresie.
- 75 Z powyższego wynika, że art. 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Dublin III należy interpretować w ten sposób, że w celu przedłużenia terminu na przekazanie do maksymalnie osiemnastu miesięcy wystarczy, aby wnioskujące państwo członkowskie przed upływem sześciomiesięcznego terminu poinformowało odpowiedzialne państwo członkowskie o fakcie, że dana osoba uciekła, i wskazało w tym samym czasie nowy termin na przekazanie.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 76 Poprzez swe pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 4 karty należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową została przekazana na podstawie art. 29 rozporządzenia Dublin III do państwa członkowskiego, które zgodnie z tym rozporządzeniem jest odpowiedzialne za rozpatrzenie jej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, jeśli w przypadku przyznania takiej ochrony w tym państwie członkowskim istniałoby poważne ryzyko, że osoba ta zostanie poddana nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego art. 4 ze względu na przewidywalne warunki życia, jakie czekałyby ją jako beneficjenta ochrony międzynarodowej we wspomnianym państwie członkowskim. Sąd ten zastanawia się ponadto, czy kwestia ta wchodzi w zakres stosowania prawa Unii. Poza tym pragnie się on dowiedzieć, jakie są, w stosownym przypadku, kryteria, na podstawie których sąd krajowy powinien oceniać warunki życia osoby, której udzielono ochrony międzynarodowej.
- 77 W tym względzie należy stwierdzić, po pierwsze, że decyzja państwa członkowskiego o przekazaniu wnioskodawcy zgodnie z art. 29 rozporządzenia Dublin III do państwa członkowskiego, które zgodnie z tym rozporządzeniem jest co do zasady odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, stanowi element wspólnego europejskiego systemu azylowego, a tym samym stanowi

stosowanie prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty (zob. analogicznie wyroki: z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 68, 69; a także z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, pkt 53, 54).

- 78 Ponadto, jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, przepisy rozporządzenia Dublin III należy interpretować i stosować z poszanowaniem praw podstawowych zagwarantowanych w karcie, w szczególności w jej art. 4, który zakazuje, bez żadnej możliwości odstępstwa, nieludzkiego lub poniżającego traktowania we wszelkich jego formach i który posiada zatem fundamentalne znaczenie oraz charakter ogólny i bezwzględny, jako że jest ściśle związany z poszanowaniem godności człowieka, o której mowa w art. 1 karty (zob. podobnie wyroki: z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 85, 86; a także z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, pkt 59, 69, 93).
- 79 Pytanie trzecie stanowi zatem zagadnienie z zakresu wykładni prawa Unii w rozumieniu art. 267 TFUE.
- 80 Po drugie, należy przypomnieć, że prawo Unii opiera się na zasadniczym założeniu, zgodnie z którym każde państwo członkowskie dzieli z wszystkimi innymi państwami członkowskimi – i przyjmuje, że państwa te dzielą z nim – szereg wspólnych wartości, na których opiera się Unia, jak sprecyzowano w art. 2 TUE. Założenie to oznacza i uzasadnia istnienie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, że wartości te będą uznawane, i że zatem prawo Unii, które wprowadza je w życie, będzie przestrzegane [wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo], oraz że ich krajowe porządki prawne mogą zapewnić równoważne i skuteczne poziomy ochrony praw podstawowych uznanych w karcie, a w szczególności w jej art. 1 i 4, które ustanawiają jedną z podstawowych wartości Unii i jej państw członkowskich (zob. podobnie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 77, 87).
- 81 Zasada wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi ma w prawie Unii fundamentalne znaczenie, gdyż umożliwia utworzenie i utrzymywanie przestrzeni bez granic wewnętrznych. Zasada wzajemnego zaufania wymaga w szczególności w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, by każde z tych państw uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – że wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie [zob. podobnie wyroki: z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 78; a także z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 36).
- 82 W konsekwencji, w kontekście wspólnego europejskiego systemu azylowego, a w szczególności rozporządzenia Dublin III, który jest oparty na wzajemnym zaufaniu i którego celem jest przyspieszenie, poprzez racjonalizację wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, ich rozpatrywania w interesie zarówno osób ubiegających się o taką ochronę, jak i uczestniczących państw, należy domniemywać, że traktowanie osób ubiegających się o taką ochronę w każdym państwie członkowskim jest zgodne z wymogami karty, konwencji dotyczącej statusu uchodźców, podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, s. 150, nr 2545 (1954)], a także EKPC (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 78–80).
- 83 Nie można jednak wykluczyć, że w praktyce wystąpią poważne trudności w funkcjonowaniu wspomnianego systemu w określonym państwie członkowskim i w związku z tym zaistnieje poważne ryzyko, iż w razie przekazania do tego państwa członkowskiego osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową będą traktowane w sposób, którego nie dałoby się pogodzić z ich prawami podstawowymi (wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 81).

- 84 W tych okolicznościach zastosowanie niewzruszalnego domniemania, że prawa podstawowe osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową będą przestrzegane w państwie członkowskim, które na podstawie rozporządzenia Dublin III jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku, byłoby niezgodne z obowiązkiem dokonywania wykładni i stosowania tego rozporządzenia w sposób zgodny z prawami podstawowymi (zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 99, 100, 105).
- 85 Jak już orzekł Trybunał, na mocy art. 4 karty na państwach członkowskich, w tym na sądach krajowych, ciąży obowiązek niedokonania przekazania osoby ubiegającej się o azyl do odpowiedzialnego państwa członkowskiego w rozumieniu rozporządzenia Dublin II, zastąpionego rozporządzeniem Dublin III, jeżeli nie mogą one pominąć faktu, że systemowe nieprawidłowości w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl w tym państwie członkowskim stanowią poważne i udowodnione powody, aby przypuszczać, że wnioskodawca zetknie się z rzeczywistym ryzykiem bycia poddanym nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego postanowienia (wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, pkt 106).
- 86 Artykuł 3 ust. 2 akapity drugi i trzeci rozporządzenia Dublin III, który skodyfikował to orzecznictwo, uściśla, że w takiej sytuacji państwo członkowskie dokonujące ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego staje się państwem członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, jeżeli stwierdzi, po przeprowadzeniu dalszej oceny kryteriów określonych w rozdziale III tego rozporządzenia, że nie jest możliwe przekazanie wnioskodawcy do państwa członkowskiego wyznaczonego na podstawie tych kryteriów ani do pierwszego państwa członkowskiego, w którym złożono wniosek.
- 87 O ile art. 3 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia Dublin III przewiduje tylko sytuację, która legła u podstaw wydania wyroku z dnia 21 grudnia 2011 r., N.S. i in. (C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865), czyli sytuację, w której rzeczywiste ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty wynika z nieprawidłowości systemowych w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w państwie członkowskim, które na mocy tego rozporządzenia jest wyznaczone jako odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku, o tyle z pkt 83 i 84 niniejszego wyroku oraz z ogólnego i bezwzględnego charakteru zakazu przewidzianego w tym art. 4 wynika, że przekazanie wnioskodawcy do tego państwa członkowskiego jest wykluczone w każdej sytuacji, w której istnieją poważne i udowodnione powody, by przypuszczać, że wnioskodawca napotka takie ryzyko w trakcie jego przekazywania lub w jego następstwie.
- 88 W konsekwencji dla celów stosowania wspomnianego art. 4 nie ma znaczenia, czy dana osoba – ze względu na jej przekazanie do odpowiedzialnego państwa członkowskiego w rozumieniu rozporządzenia Dublin III – napotka poważne ryzyko bycia poddaną nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w trakcie jej przekazywania, w toku procedury azylowej, czy też po jej zakończeniu.
- 89 Jak bowiem wskazał sąd odsyłający, wspólny europejski system azylowy i zasada wzajemnego zaufania opierają się na zapewnieniu, by stosowanie tego systemu nie prowadziło do powstania poważnego ryzyka naruszenia art. 4 karty na żadnym etapie i w żadnej formie. Istniałaby w tym zakresie niespójność, gdyby istnienie takiego ryzyka na etapie postępowania azylowego uniemożliwiało przekazanie, natomiast to samo ryzyko było tolerowane, jeżeli postępowanie to zostało zakończone poprzez przyznanie ochrony międzynarodowej.
- 90 W związku z tym, gdy sąd rozpoznający skargę na decyzję o przekazaniu posiada dowody przedstawione przez zainteresowaną osobę w celu wykazania istnienia takiego ryzyka, sąd ten jest zobowiązany dokonać, na podstawie obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należyście zaktualizowanych danych oraz w świetle standardu ochrony praw podstawowych gwarantowanego

prawem Unii, oceny rzeczywistego charakteru nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób (zob. analogicznie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 89).

- 91 Po trzecie, co się tyczy kwestii, jakie są kryteria, w oparciu o które właściwe organy krajowe muszą przeprowadzić tę ocenę, należy podkreślić, że aby wypomniane w poprzednim punkcie niniejszego wyroku nieprawidłowości mogły zostać objęte zakresem stosowania art. 4 karty, który odpowiada art. 3 EKPC oraz którego znaczenie i zakres są zgodnie z art. 52 ust. 3 karty takie same jak znaczenie i zakres praw przyznanych przez wspomnianą konwencję, muszą one przekroczyć szczególnie wysoki próg dolegliwości, który zależy od wszystkich okoliczności danej sprawy (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 stycznia 2011 r. w sprawie M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, § 254).
- 92 Ten szczególnie wysoki próg dolegliwości zostałby przekroczony w przypadku, gdyby obojętność organów państwa członkowskiego skutkowało tym, że osoba całkowicie zależna od pomocy publicznej znalazłaby się, niezależnie od jego woli i osobistych wyborów, w sytuacji skrajnej deprivacji materialnej, która nie pozwalałaby jej na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak wyżywienie, mycie i mieszkanie, oraz która szkodziłaby jej zdrowiu fizycznemu lub psychicznemu lub doprowadziłaby ją do stanu powodującego naruszenie godności ludzkiej (zob. podobnie wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 stycznia 2011 r. w sprawie M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, §§ 252–263).
- 93 Wspomniany próg nie może zatem dotyczyć sytuacji charakteryzujących się nawet znaczną niepewnością lub poważnym pogorszeniem warunków życia danej osoby, jeżeli nie wiążą się one ze skrajną deprivacją materialną stawiającą tę osobę w sytuacji tak poważnej, że można ową sytuację uznać za nieludzkie i poniżające traktowanie.
- 94 Okoliczność taka jak przytoczona przez sąd odsyłający, że zgodnie ze sprawozdaniem, o którym mowa w pkt 47 niniejszego wyroku, formy solidarności rodzinnej, do jakich odwołują się obywatele państwa członkowskiego w pierwszej kolejności odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, aby sprostać niedociągnięciom w systemie zabezpieczenia społecznego wspomnianego państwa członkowskiego, są zasadniczo niedostępne dla osób będących beneficjentami ochrony międzynarodowej w tym państwie członkowskim, nie wystarcza, by uzasadnić stwierdzenie, że osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową znalazłaby się, w przypadku przekazania do tego państwa członkowskiego, w sytuacji skrajnej deprivacji materialnej.
- 95 Jednakże nie można całkowicie wykluczyć, że osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową może wykazać istnienie wyjątkowych właściwych dla niej okoliczności, które powodują, że w przypadku przekazania do państwa w pierwszej kolejności odpowiedzialnego za rozpatrzenie jej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej znalazłaby się ona, ze względu na jej szczególny stopień narażenia, niezależnie od jego woli oraz osobistych wyborów, w sytuacji skrajnej deprivacji materialnej spełniającej kryteria wskazane w pkt 91–93 niniejszego wyroku, po udzieleniu jej ochrony międzynarodowej.
- 96 W niniejszym przypadku istnienie braków we wdrażaniu przez państwo w pierwszej kolejności odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej programów integracji beneficjentów takiej ochrony nie może stanowić poważnej i udowodnionej podstawy, by sądzić, że dana osoba napotka, w przypadku przekazania do tego państwa członkowskiego, rzeczywiste ryzyko bycia poddaną nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu art. 4 karty.

- 97 W każdym razie sam fakt, że ochrona socjalna lub warunki życia są korzystniejsze we wnioskującym państwie członkowskim niż w państwie członkowskim w pierwszej kolejności odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, nie może uzasadniać wniosku, zgodnie z którym w przypadku przekazania do tego ostatniego państwa członkowskiego zainteresowana osoba byłaby narażona na rzeczywiste ryzyko traktowania sprzecznego z art. 4 karty.
- 98 Mając na uwadze całość powyższych rozważań, na pytanie trzecie należy udzielić następującej odpowiedzi:
- Prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że jego zakresem stosowania objęta jest kwestia, czy art. 4 karty stoi na przeszkodzie temu, aby osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową została przekazana na podstawie art. 29 rozporządzenia Dublin III do państwa członkowskiego, które zgodnie z tym rozporządzeniem jest w pierwszej kolejności odpowiedzialne za rozpatrzenie jej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, jeśli w przypadku przyznania takiej ochrony w tym państwie członkowskim istniałoby poważne ryzyko, że osoba ta zostałaby poddana nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego art. 4 ze względu na przewidywalne warunki życia, jakie czekałyby ją jako beneficjenta ochrony międzynarodowej we wspomnianym państwie członkowskim.
 - Artykuł 4 karty należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie takiemu przekazaniu osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, chyba że sąd rozpoznający skargę na decyzję o przekazaniu stwierdzi, na podstawie obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należycie zaktualizowanych danych oraz w świetle standardu ochrony praw podstawowych gwarantowanego prawem Unii, rzeczywisty charakter tego ryzyka dla tej osoby ze względu na fakt, że w przypadku przekazania znalazłaby się ona, niezależnie od jej woli oraz osobistych wyborów, w sytuacji skrajnej deprivacji materialnej.

W przedmiocie kosztów

- 99 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca należy interpretować w ten sposób, że wnioskodawca „ucieka” w rozumieniu tego przepisu, w przypadku gdy celowo wymyka się organom krajowym właściwym do dokonania przekazania, w celu jego udaremnienia. Można domniemywać, że jest tak w przypadku, gdy przekazania tego nie można wykonać ze względu na fakt, że wnioskodawca ten opuścił miejsce zamieszkania, które zostało mu przydzielone, nie informując o swej nieobecności właściwych organów krajowych, pod warunkiem że został on poinformowany o ciężących na nim w tym zakresie obowiązkach, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego. Wspomniany wnioskodawca zachowuje możliwość wykazania, że fakt, iż nie powiadomił organów o swej nieobecności, jest uzasadniony ważnymi względami, a nie zamiarem wymknięcia się tym organom.**

Artykuł 27 ust. 1 rozporządzenia nr 604/2013 należy interpretować w ten sposób, że w ramach postępowania zmierzającego do podważenia decyzji o przekazaniu zainteresowana osoba może powoływać się na art. 29 ust. 2 tego rozporządzenia, utrzymując, że ponieważ nie uciekła, to sześciomiesięczny termin na przekazanie upłynął.

- 2) Artykuł 29 ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia nr 604/2013 należy interpretować w ten sposób, że w celu przedłużenia terminu na przekazanie do maksymalnie osiemnastu miesięcy wystarczy, aby wnioskujące państwo członkowskie przed upływem sześciomiesięcznego terminu poinformowało odpowiedzialne państwo członkowskie o fakcie, że dana osoba uciekła, i wskazało w tym samym czasie nowy termin na przekazanie.
- 3) Prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że jego zakresem stosowania objęta jest kwestia, czy art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie temu, aby osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową została przekazana na podstawie art. 29 rozporządzenia nr 604/2013 do państwa członkowskiego, które zgodnie z tym rozporządzeniem jest w pierwszej kolejności odpowiedzialne za rozpatrzenie jej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, jeśli w przypadku przyznania takiej ochrony w tym państwie członkowskim istniałoby poważne ryzyko, że osoba ta zostanie poddana nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego art. 4 ze względu na przewidywalne warunki życia, jakie czekałyby ją jako beneficjenta ochrony międzynarodowej we wspomnianym państwie członkowskim.

Artykuł 4 karty praw podstawowych należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie takiemu przekazaniu osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, chyba że sąd rozpoznający skargę na decyzję o przekazaniu stwierdzi, na podstawie obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należycie zaktualizowanych danych oraz w świetle standardu ochrony praw podstawowych gwarantowanego prawem Unii, rzeczywisty charakter tego ryzyka dla tej osoby ze względu na fakt, że w przypadku przekazania znalazłaby się ona, niezależnie od jej woli oraz osobistych wyborów, w sytuacji skrajnej deprivacji materialnej.

Podpisy